

Levanger Kommune

Postboks 130

7601 LEVANGER

Adm.enhet: Forvaltningsseksjonen i region
Midt

Saksbehandler: Ole Einar Jakobsen

Telefon: 94135463

Vår referanse: 19/92

Deres 2018/13158

referanse:

Dato: 10.01.2019

Levanger kommune Trøndelag - Uttalelse til høring av planprogram for revidering og utarbeidelse av kommunale planer

Vi viser til oversendelse datert 03.12.2018 med høring av planprogram for revidering og utarbeidelse av kommunale planer i Levanger kommune.

Statlig sektormyndighet

Fiskeridirektoratet region Midt er statlig sektormyndighet for forvaltningen av akvakultur i medhold av lov av 17. juni 2005 nr. 79: Lov om akvakultur, og den marine ressursforvaltningen hjemlet i lov av 6. juni 2008 nr. 37: Lov om forvaltning av viltlevande marine ressursar (havressurslova).

Vår oppgave er å ivareta fiskeri- og havbruksnæringens interesser i planprosesser, herunder ivaretagelse av marint biologisk mangfold, ved å tilstrebe en balansert og bærekraftig utnyttelse av kystsonen. Fiskeridirektoratets samfunnsoppdrag sier at vi skal fremme lønnsom og verdiskapende næringsaktivitet gjennom bærekraftig og brukerrettet forvaltning av marine ressurser og marint miljø.

Fiskeridirektoratet skal ivareta nasjonale interesser og føringer med bakgrunn i bl.a.:

- St. meld. Nr. 48 (1994–1995), Havbruk - en drivkraft i norsk kystnæring
- St. meld. Nr. 43 (1998–1999), Vern og bruk av kystsona
- St. meld. Nr. 12 (2001–2002), Rent og rikt hav
- St. meld. Nr. 42 (2000–2001), Biologisk mangfold, Sektoransvar og samordning
- St. meld. Nr. 19 (2004–2005), Marin næringsutvikling, Den blå åker
- St. meld. Nr. 26 (2006–2007), Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand
- Meld. St. 22 (2012–2013), Verdens fremste sjømatnasjon (Sjømatmeldingen)

- Meld. St. 16 (2014–2015), Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett
- Meld. St. 14 (2015–2016) Natur for livet (Norsk handlingsplan for naturmangfold)

I tillegg kommer føringer gitt hvert år i statsbudsjettet og i tildelingsbrevet til Fiskeridirektoratet. I Prop. 1 S (2018–2019) forslag til stortingsvedtak for Nærings- og Fiskeridepartementet er følgende innenfor marin arealforvaltning sagt:

"Fiskeridirektoratet er en viktig aktør i marin arealforvaltning ...".

"En viktig del av arbeidet med marin arealforvaltning er å ivareta fiskeri- og havbruksnæringens interesser i planprosesser i kystsonen og i arbeidet med forvaltningsplaner for havområdene".

Regjeringens målsetting er en betydelig vekst og videreutvikling av fiskeri- og havbruksnæringen. Fiskeridirektoratet er derfor opptatt av å opprettholde og legge til rette for en god utnyttelse av de marine ressursene langs kysten innenfor bærekraftige rammer. Sjømatnæringen med både fiskeri, havbruk, bearbeiding og eksport av sjømat, samt leverandører av utstyr og tjenester er svært viktig for Trøndelag fylke, både lokalt og regionalt.

Planer og planstatus

Planprogrammet gjelder revidering av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel, samt kommunedelplan oppvekst, helse og omsorg, kultur, næring, og ny kommunedelplan anlegg og infrastruktur og kulturminner og kulturmiljøer.

I Levanger kommunes Planstrategi 2017-2020 er det vedtatt at det i 2018 skal iverksettes revidering av kommuneplanens samfunnsdel og arealdel, samt revidering av eksisterende og utarbeidelse av nye kommunedelplaner.

Gjeldende samfunnsdel som er felles for Levanger og Verdal kommuner, ble vedtatt i 2014 for perioden 2015-2030. Revideringen av samfunnsdelen skal kun dekke Levanger kommune. Gjeldende arealdel er også felles for Levanger og Verdal kommuner, og ble vedtatt i 2011 for perioden 2010-2020. Revideringen av arealdelen skal kun dekke Levanger kommune, med unntak av de deler som dekkes av kommunedelplan for Levanger sentrum.

Gjeldende kommunedelplan for næring ble vedtatt i 2017, og skal revideres i denne omgang. Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø skal utarbeides for første gang som ny plan.

Generelt om planprogrammet

Planprogrammet er svært kortfattet og greit disponert. Det beskriver formålet og bakgrunnen for planarbeidet, sentrale nasjonale føringer og forventninger, og regionale og kommunale planer og føringer. Det gir også en oversikt over sentrale tema og utredningsbehov i planprosessen, planprosessen, og opplegg for medvirkning og fremdrift.

Kapitlet "Nasjonale forventninger og føringer" omtaler forventningsdokumentet, de tre hovedtemaene i nasjonale føringer for kommuneplanarbeidet, og FNs bærekraftsmål. I lys av nasjonale forventninger til «Bærekraftig areal- og samfunnsutvikling» bør det legges til rette for utvikling av ny og eksisterende næringsvirksomhet både på land og sjø, inkludert akvakultur og landbruk. En mer samordnet arealplanlegging vil kunne medvirke til å sikre natur-, kultur-, landskaps- og landbruksverdier, samt areal til rekreasjon og friluftsliv.

Utredningsbehovet er omtalt i kapittel 4.3, og viser kompleksiteten i arbeidet. Måten de ulike arealformålene planlegges vurdert og dokumentert er sentralt for grunnlaget for fastsettelse av grenser for fremtidig arealbruk. Det vil medvirke til å gjøre en konkret og kunnskapsbasert avveining og vurdering av ulike arealinteresser, og samtidig sikre at dette blir dokumentert.

Innspill til det planlagte arbeidet med:

Samfunnsdelen

Som det fremgår av formålet med planarbeidet så skal kommunen planlegge for å skape bærekraft i samfunnet, nå og i fremtiden. Planleggingen skal bidra til samfunnsbygging som sikrer god folkehelse, gode levekår og verdige liv for innbyggerne, og til at Levanger også i årene fremover er en attraktiv kommune å bo i og besøke.

Planen skal fungere som styringsverktøy for kommunens helhetlige planlegging, og vil være grunnlaget for sektorenes planer og virksomhet i kommunen.

Det er viktig at kommuneplanens samfunnsdel og arealdel henger sammen. Samfunnsdelen av kommuneplanen skal legge grunnlag for videre arealplanlegging, og vise bruk og vern av arealene i kommunen. Det er derfor naturlig at det tilstrebes at samfunnsdelen kommer først, for å gi grunnlag for videre arbeid med arealdelen.

Etter vårt syn bør samfunnsdelen være så konkret som mulig når det gjelder de næringene kommunen ønsker å satse på og tilrettelegge for. Det bør sies noe om hvilke mål eller visjoner man ønsker å sette for næringsutvikling og verdiskaping, eller hvilke strategier kommunen vil følge for å ha et grunnlag til konkrete tiltak som kan føre til en reell økning i aktiviteten innenfor de ulike næringene.

Generelt ønsker vi at fiskeri- og havbruksnæringen får egen omtale i samfunnsdelen i kommuneplanen til kommuner som allerede har en viss aktivitet innenfor området, eller som ønsker å opprettholde, videreutvikle, satse på og tilrettelegge for fiskeri- og havbruk. Ut fra vårt synspunkt bør fiskeri- og havbruksnæringen i slike kommuner derfor ikke bare omtales generelt. Strategier/planer, mål, muligheter, konkrete tiltak og/eller utfordringer for næringene bør også beskrives, eventuelt at deler av dette kommer i handlingsprogrammet. Det er også viktig at kommunene sikrer god medvirkning i planarbeidet fra lokalt næringsliv, ved at man blant annet aktivt tar kontakt med representanter fra for eksempel fiskeri- og havbruksnæringen, ulike produksjonsbedrifter og utstysleverandører.

Akvakulturnæringen er spesielt avhengig av at egnede arealer er tilrettelagt i plansammenheng for akvakulturvirksomhet, og at kommunene har klare og forutsigbare strategier og mål for næringen. Når det gjelder kommunenes mål og strategier, anbefaler vi derfor som et minimum at eventuelle målsettinger knyttet til havbruksnæringen, samt strategier og tiltak rettet mot næringen nedfelles i samfunnsdelen i kommuneplanen.

Viktige naturtyper bør beskyttes mot inngrep. For eksempel bør lokalisering og utvikling av offentlig infrastruktur (vann og avløp), industri, næring og småbåthavner være en sentral del av en strategi for beskyttelse og bruk av slike.

Sikring og tilrettelegging er vesentlig for at natur- og friluftsområdene ikke skal komme under press til utbyggingsformål. Vi mener samfunnsdelen også her bør være så konkret som mulig når det gjelder hvordan og hvilke kulturmiljø, landskap, kulturminner, naturområder og naturmangfold kommunen ønsker å ivareta spesielt. Det bør også for dette sies noe om hvilke mål eller visjoner man ønsker å sette, eller hvilke strategier kommunen vil følge for å ha et grunnlag til konkrete tiltak som kan føre til en reell ivaretagelse av kulturmiljø, naturmangfold og naturområder.

Når sjøarealet tas med i planarbeidet, bør det være et mål om at de marine arealene skal ivaretas på samme måte som landarealene når det gjelder naturmangfold. Det vil være i tråd med FNs bærekraftsmål, og da spesielt nummer 14. Livet under vann.

Etter vår vurdering vil det være positivt om det sies klart i samfunnsdelen at det kan være aktuelt å sikre naturmangfoldet gjennom arealdelen med for eksempel hensynssoner med egne bestemmelser og retningslinjer. Det er viktig å vise at kommunen både har land- og sjøarealer, og er forpliktet til å ivareta naturmangfoldet i hele kommunens areal.

Arealdelen

All ny arealbruk i sjøområdene må vurderes ut fra virkningene på de marine ressursene og fiskeri- og havbruksnæringens behov i kommunen. Med bakgrunn i tidligere nevnte føringer skal Fiskeridirektoratet region Midt ivareta de marine ressursene i regionen, samt bidra til at fiskeri- og akvakulturnæringen i regionen får gode rammevilkår.

Vi er opptatt av at kommunene ser sammenhengen mellom bruk av land og sjø i alt kommuneplanarbeid. Dette mener vi vil være med på å redusere konflikter i sjø og sjønære områder, og gi en mer forutsigbar utvikling. Fiskeri- og havbruksnæringen har behov for landområder til for eksempel landing av fisk, oppbevaring av redskap og utstyr, og for landbaser. En vurdering av områder med landbasert akvakultur, og eventuelt nye områder for landbasert akvakultur, bør også ses i sammenheng med aktivitet i sjøområdene. Ofte vil planlegging av bo- og hytteområder nær sjøen generere behov for å benytte sjøareal til blant annet avløp, vannforsyning, småbåthavn, utfylling/molo og marinaanlegg. Der slike tiltak kommer i eller i nærheten av viktige områder for fiskeri, havbruk eller marint biologisk mangfold, kan dette medføre økt konfliktpotensial.

Fiskeri- og havbruksnæringen representerer store brukere av sjøareal. Planlegging av sjøarealene legger premisser for denne bruken. Å sikre næringen gode betingelser og tilstrekkelig areal for utvikling gjennom aktiv og tidlig medvirkning i planleggingsprosesser, er derfor et prioritert område for fiskerimyndighetene. Dette gjøres i første rekke ved at havbruksaktører og fiskarlag lokalt deltar i planleggingsprosessen, inngår i referansegrupper/ressursgrupper, og gis anledning til å definere og dokumentere sine behov.

Det må gjøres konkrete vurderinger av sjøarealene. Avsatte områder bør i hovedsak fremkomme som rene områder for akvakultur (A), flerbruksområder som inkluderer akvakultur (NFFFA), eller flerbruksområder uten akvakultur (NFFF). En reell interesseavveining og god avklaring av konflikter i forhold til fremtidig arealbruk i sjøområdene vil gjøre arealplanen bedre egnet til styring av arealbruken i sjø.

Fiskerinæringen

De aller fleste av våre fiske- og skalldyrarter har gyte- og oppvekstplasser i de nære kystområdene. Slike plasser kan ha stor betydning for rekrutteringen til de lokale bestandene. Havforskningsinstituttet kan bl.a. dokumentere at kysttorsk kan være genetisk forskjellig fra en fjord til en annen, og spesielt tilpasset den fjorden de lever i. Dette betyr at dersom gyte- og eller oppvekstområdene til kysttorsken i en fjord blir skadet eller ødelagt, kan dette få alvorlige følger for fjordens torskebestand. Fiskerimyndighetenes målsetning er å sikre at fiske- og skalldyrbestandene blir forvaltet på en bærekraftig måte, og på en måte som tar hele det marine økosystemet i betraktning.

I det forrige dokumentet "Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging" fastsatt ved kgl. res. av 24. juni 2011, forventet Regjeringen blant annet at planleggingen bygger på oppdatert og tilgjengelig kunnskap om arealbruk og natur-, kulturminne-, kulturmiljø-, og landskapsverdier. I de siste nasjonale forventningene vedtatt ved kongelig resolusjon 12. juni 2015 sies det at "*Tilgjengelig kunnskap tas aktivt i bruk og samlede virkninger synliggjøres og tas hensyn til*". Nødvendig kartlegging og vurdering av disse verdiene inngår i planleggingen, og er sentrale momenter i forhold til forventningsdokumentets spesifiserte oppgaver og interesser, og opplistede tema.

Med bakgrunn i dette mener Fiskeridirektoratet at de data og den kunnskap som er fremskaffet under prosjektet med kartlegging av kystnære fiskeridata, er viktige elementer i arealplanleggingen av sjøområdene. De viktigste dataene ut fra en verdivurdering må derfor vurderes og tas inn i arbeidet med kommuneplanens arealdel (sjøområdene).

Ved rullering av eksisterende planer eller utarbeidelse av nye planer for sjøområdene forutsetter vi generelt at kommunene vurderer og benytter kjente data og opplysninger når det gjelder fiskeriinteressene (for eksempel viktige gyte- og oppvekstområder, kaste- og låssettingsplasser, fiskefelt og viktige områder for biologisk mangfold i sjø m.v.). Dette for at man i fremtiden i størst mulig grad skal kunne unngå interessekonflikter mellom fiskeriinteresser og for eksempel turisme, fritidsbebyggelse, kommunale avløp, utslipp, akvakultur, eller andre nærings- og utbyggingsformål i strand- og kystsonen.

På generelt grunnlag ber vi om at det legges til rette for at fiske kan utføres uten at annen arealbruk kommer til hinder for dette. Fiske kan i mange tilfeller kombineres med annen type arealbruk, men i enkelte sjøområder kan faste installasjoner som f.eks. flytebrygger, akvakulturanlegg og fortøyingssystem være til hinder for

utøvelse av fiske. Konfliktpotensialet med annen arealbruk må derfor vurderes på bakgrunn av hvilken type fiskeri som foregår i området.

Vi tilrår generelt at viktige gyte- og oppvekstområder, kaste- og låssettingsområder og områder for aktive- og passive redskap tas inn i plankartet, og inngår i NFFF-område eller i særlige tilfeller avsettes spesielt med arealformål Fiske (F). Dette blant annet fordi vi i viktige gyteområder, som også ofte er viktige fiskeområder, i flere tilfeller har tilrådd avslag på enkelte typer akvakultursøknader. Den samme begrunnelsen gjelder delvis for avsetting av viktige områder for aktive og passive redskap, og kaste- og låssettingsområder. Viktige nasjonale og/eller regionale områder for marint biologisk mangfold må også ivaretas.

Det kan være et alternativ å utarbeide temakart for å sikre både denne type aktivitet og andre sentrale plantema, noe som i enkelte tilfeller kan være en tilfredsstillende løsning. Utarbeidelse av temakart kan løse mange konflikter, likeså være en viktig del av planprosessen. Men dersom temakart velges, må kommunene ta høyde for at disse ikke er juridisk bindende på samme måte som plankartet vil være. Dersom temakart benyttes kan det være viktig at det er knyttet retningslinjer til disse i planbestemmelsene.

Det kan nevnes at på bakgrunn av kystnære fiskeridata har flere kommuner formulert bestemmelser til arealformål i § 11-7 nr. 6. Det er for eksempel sagt at *"i fiskeområdene skal fiskeriinteressene veie tyngst og være avgjørende for tillatelser og tiltak"*. Dette er en totalvurdering som må gjøres i den enkelte kommune.

Fiskeridirektoratet jobber kontinuerlig med kartlegging og oppdatering av kystnære fiskeridata. Dette arbeidet gjøres i samarbeid med lokale fiskarlag. Det er beklageligvis ikke gjennomført oppdatering av kartleggingen av kystnære fiskeridata i Levanger kommune. Dataene er gamle, fra 2004-2005 og 2011-2012, er ikke helt i henhold til gjeldende veileder, og mangler delvis blant annet beskrivelse av omfang og verdifastsetting.

Per i dag er det i Levanger kommune registrert seks områder for aktive redskap, og fem for passive redskap. Det er også registrert to låssettingplasser (Djupvika og Skånestangen) i kommunen. Vi viser til vår kartløsning for nærmere opplysninger om plassering av disse.

Vi gjør også oppmerksom på at Trondheims biologiske stasjon har registrert et gytefelt for torsk, verdivurdert som middels viktig, i området Skogn-Levanger. Fiskeridirektoratet har registrert et gyteområde for torsk ved Sundnestangen, ved kommunegrensen til Inderøy kommune. Vi har også registrert to gyteområder for

torsk og lyr ved Hestøygrunnen og Fiborgtangen. Ingen av disse feltene er verifisert og vurdert av Havforskningsinstituttet.

Viktige gyteområder, kaste- og låsettingsplasser, og områder for aktive og passive redskap må ivaretas på en god måte.

Marine ressurser, natur og miljø

Kystsonen er svært verdifull og attraktiv for rekreasjon og næringsvirksomhet, men er samtidig veldig sårbar. En forutsetning for kystsonens verdi, er at den er ren, levende og mangfoldig. Grundig planlegging er en forutsetning for at menneskelig aktivitet i så liten grad som mulig skal påvirke kystsonen og livet i havet negativt. Dette er spesielt viktig ved blant annet planlegging av hytte- og boligtomter på land i tilknytning til sjø, småbåthavner, havneanlegg, industriområder og avløpsnett.

Generelt oppfordrer vi kommunene til å bidra til å ivareta viktige områder for marint biologisk mangfold i all plansammenheng, og at arealbruken innenfor områder hvor det er registrert marine naturtyper blir vurdert. Fortrinnsvis bør gyteområder, ålegressenger og områder hvor det er registrert levende marine ressurser som er klassifisert som nasjonalt eller regionalt viktige (A- og B-områder), sikres mot tiltak som vil medføre høy grad av risiko for skade/ødeleggelse. Til hovedformålet *Bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhørende strandsoner* kan «fiske» eller «naturområde» benyttes som underkategori.

Et virkemiddel for å ivareta de levende marine ressursene er å benytte hensynssoner som viser hensyn og restriksjoner som har betydning for bruken av et område. Et eksempel på slik bestemmelse er vern av naturmiljø (biologisk mangfold) jf. Pbl. § 11-8 bokstav c. Svært viktige naturtyper fra kartlegging og verdifastsetting av naturtyper i kommunene kan vises på plankartet med hensynssone. Innenfor disse sonene kan det ikke settes i verk tiltak som kan skade de aktuelle naturtypene.

Marine naturtyper inkluderer blant annet korallforekomster, ålegressenger, større tareskogforekomster, sterke tidevannsstrømmer, poller, skjellsand, israndavsetninger, bløtbunnsområder i strandsonen, spesielt dype fjorder, fjorder med naturlig lavt oksygeninnhold i bunnvannet, større kamskjellforekomster og littoralbasseng. I tillegg er det tre nøkkelområder for spesielle arter som er viktige. Dette er gyteområder for fisk, østersforekomster og løstliggende kalkalger. Innenfor planens virkeområde er det flere områder som har kjente forekomster av en eller flere av disse naturtypene og nøkkelområdene. Vi mener at sikring av slike områder medfører at man får oversikt over verdifulle områder der verdiene for

naturmangfold, naturområder, kulturmiljø og landskap kan kartlegges og verdisettes.

I Naturbase er det registrert en rekke ålegressamfunn og bløtbunnsområder i strandsonen flere steder i Levanger kommune. Mange av disse er vurdert som svært viktige. Blant andre bløtbunnsområdene i strandsonen i Tysnesfjæra, Eidsbotn, Alnes-Neset, Falstadbukta og Rinnleiret, samt ålegressamfunnene ved Levanger - Neset - Nord, Falstadbukta, Levanger - Åtlo, Levanger Havn, Skogn, Tangen - Ytre Herøya, Eidsbotn sørøst og Eidsbotn sørvest.

Det er registrert et gytefelt for torsk i området Skogn-Levanger, et gyteområde for torsk ved Sundnestangen, og to gyteområder for torsk og lyr ved Hestøygrunnen og Fiborgtangen.

Som kjent har kommunene ansvar for å ta vare på viktige naturressurser, naturtyper og arter. Regjeringens forventningsdokument har som målsetting at i all planlegging skal naturgrunnlag og biologisk mangfold sikrest og tas vare på for kommende generasjoner. Kartlegging av biologisk mangfold i kommunene, kartlegging av inngrepsfrie naturområder i Norge (INON), registreringer i Naturbase (DN), Fiskeridirektoratets kartlegging, og andre relevante kartlegginger, for eksempel gjennom Mareano, er etter vår vurdering gode kilder som kan legges til grunn for vurderingene.

Bestandene av kysttorsk, hummer, ål og uer er for tiden svake. Årsakene er sammensatte, men et for omfattende fiske, endringer i levevilkårene (lokal forurensing, langtransportert forurensing, klimaendringer etc.), økt predasjon fra bl.a. sjøpattedyr og fugl, og ikke minst menneskenes inngrep i kystsonen er deler av forklaringen. Det er derfor viktig å benytte den kunnskapen som finnes om sammenhengene i det vi mennesker foretar oss og konsekvensene for det marine miljøet.

Vi anbefaler derfor at alle planlagte inngrep eller aktiviteter som kan påvirke livet i sjøen, søkes lokalisert der hvor de gjør minst skade på miljøet. Dette innebærer for eksempel å forhindre skader på naturtyper og biologisk mangfold som er sjeldne eller særlig verdifulle. Vi minner derfor om betydningen av å vurdere å avsette viktige områder for marint biologisk mangfold i sjøområdene.

Småbåthavner

Etter vår vurdering bør alle kystkommuner ha en strategi for lokalisering og utbygging av småbåthavner. Fiskeridirektoratet ønsker at småbåthavner plasseres

der de forårsaker minst negativ påvirkning på miljøet, og at plassene søkes samlet på færre, større anlegg fremfor å belaste mange områder. I tillegg til de fysiske inngrepene i naturen (mudring, anlegging av bølgedempere, bygging av moloer m.m.), medfører småbåthavner økt belastning på miljøet som følge av utslipp av drivstoff, olje og miljøgifter fra båtene både mens de ligger på sjøen, og i forbindelse med vedlikehold ved utsetting og opptak. Vi ser det som positivt at det etableres felles småbåthavner for å begrense inngrepene i strandsonen, og at det fastlegges en klar strategi for lokalisering av småbåthavner.

Kommunene bør stille klare og strenge krav til tiltak for å redusere den negative miljømessige påvirkningen fra båthavner. Vi ser det som naturlig at følgende innføres som vilkår for nyetablering og utvidelse av havner, samt vurderes for alle større eksisterende anlegg:

- *Båthavner med servicebrygge/slipp og sjønære opplagsområder skal være utstyrt med oljeskiller. Dette vil redusere forurensingen fra land til sjø vesentlig.*
- *Det tilrettelegges for kildesortering av avfall i småbåthavnene, og miljøfarlig avfall (batterier, olje, lakk, maling og andre kjemiske produkter) skal tas hånd om på en forsvarlig måte.*
- *Bryggeanlegg og bølgebrytere bør utformes og plasseres med tanke på å opprettholde tilstrekkelig vanngjennomstrømning for å opprettholde god vannkvalitet.*

Akvakulturnæringen

Akvakulturvirksomhet blir regulert gjennom akvakulturloven. Et av vilkårene som må være oppfylt ved tildeling av akvakulturtillatelse, er at tiltaket ikke er i strid med vedtatte arealplaner eller vernetiltak. I plan- og bygningsloven er akvakultur definert blant formålene under §11-7 nr. 6, og kan enten benyttes som formål alene, eller i kombinasjon med en eller flere av de andre arealbruksformålene som er definert her. §11-11 nr. 3 gir hjemmel til å lage bestemmelser til hvordan akvakultur kan etableres på overflaten, i vannsøylen og på bunnen. Det er videre anledning til å ha bestemmelser om hvilken artsgruppe eller arter av akvakultur som enkeltvis eller i kombinasjon kan etableres jf. §11-11 nr. 7.

Akvakultur er en svært dynamisk næring. Teknologi, driftskonsepter, offentlige reguleringer og type akvakulturvirksomhet påvirker hvilke sjøarealer som vurderes som egnet. Mattilsynets krav til avstand mellom ulike lokaliteter varierer etter type virksomhet, størrelse på lokaliteten m.m. Rammebetingelsene er i endring, og dette kompliserer vurderingen av hva som anses som tilstrekkelig, egnede og tilgjengelige sjøarealer for akvakulturvirksomhet.

Akvakulturnæringen er derfor avhengig av en annen arealfleksibilitet sammenlignet med aktiviteter på land, avhengig av at egnede arealer er tilrettelagt i plansammenheng for akvakulturvirksomhet, og at disse arealene er tilstrekkelig store til den ønskede virksomhet. En sentral målsetting ved planlegging av sjøarealet bør ta sikte på at potensialet for akvakultur skal kunne utnyttes optimalt, samtidig som andre samfunnshensyn ivaretas. Muligheten for etablering av akvakulturvirksomhet må derfor ikke ekskluderes fra store sjøområder uten at det foreligger andre mulige berørte og mer tungtveiende arealinteresser.

I St.meld. nr. 48 (1994–1995), "Havbruk - en drivkraft i norsk kystnæring" heter det: *"Arealbrukskategorier som utestenger oppdrett bør brukes med forsiktighet og etter at konfliktpotensialet er vurdert konkret"*.

Tilgang til tilstrekkelige og egnede arealer har vært løftet fram som et viktig mål i arbeidet med å sikre en bærekraftig vekst og utvikling av havbruksnæringen, jf. St.mld. nr. 48 (1994–1995), St.mld. nr. 19 (2004–2005) og «Strategi for en konkurransedyktig norsk havbruksnæring» (2007). I sistnevnte sies det at Regjeringen vil *"bidra til at havbruksnæringen får god tilgang på areal i kystsonen og at deres arealutnyttelse blir best mulig"*. Gode og oppdaterte kommunale planer for sjøområdene vil være et viktig verktøy for å nå dette målet. Kommunale planer har også vært pekt på som et sentralt virkemiddel for å sikre en miljøvennlig arealdisponering, og for å bidra til å avklare kryssende interesser i kystsonen.

I Ot.prp. nr. 61 (2004–2005) om Lov om akvakultur (akvakulturloven) går det også frem at *"Tilgang på areal er ett viktig element for videre vekst i akvakulturnæringen. Tilgangen kan økes ved å få nye arealer avsatt til akvakultur og ved å effektivisere bruken av eksisterende areal. Loven skal fremme dette hensynet gjennom en bred interesseavveining i forhold til andre brukerinteresser i kystsonen der det legges vekt på god sameksistens"*.

I nasjonale forventninger vedtatt 12. juni 2015 fremgår blant annet:

"Regjeringens forventninger til regional og kommunal planlegging: Fylkeskommunene og kommunene sikrer tilstrekkelig areal til fiskeri- og havbruksnæringen i kystzoneplanleggingen, og avveier dette mot miljøhensyn og andre samfunnsinteresser. Arealbehovet sees i et regionalt perspektiv".

Potensialet for framtidig akvakulturvirksomhet er i mange områder ikke optimalt utnyttet. Selv om akvakultur ikke er representert eller representerer en liten næring i kommunen, påligger det kommunen et ansvar til å forvalte det sjøarealet som finnes på en måte som er i tråd med overordnede føringer. I prinsippet bør akvakultur

inngå som arealbrukskategori i områder der akvakultur ikke medfører reell konflikt med ett eller flere av de andre formålene.

Det kan i fremtiden bli aktuelt med andre typer akvakultur enn det vi kjenner til i dag. Vi minner derfor om at det i lov om akvakultur § 2 *Saklig virkeområde*, er beskrevet at loven gjelder produksjon av akvatiske organismer (akvakultur). Med akvatiske organismer forstås vannlevende dyr og planter, og omfatter dyrking av både planter, alger, skalldyr og oppdrett av fisk. Det innebærer at kommunen bør vurdere mulighetene for akvakulturvirkosomhet også for andre alternativer enn fisk, for eksempel alger, planter og skalldyr. Blant annet er tare dyrking en relativt ny type akvakultur som det er økende interesse for.

Vi ser det derfor generelt som nødvendig at det blir satt av tilstrekkelige sjøareal som sikrer etablering, drift og utvikling for akvakulturvirkosomhet, og for eventuelt allerede godkjente lokaliteter. Områder for akvakultur må avsettes som akvakulturområder alene, eller som kombinerte formål i sjø (SOSI-kode 6800), der akvakultur inngår. Områdene må være så store at tillatelsene blir sikret tilstrekkelig areal. Det bør være anledning til mindre utvidelse og justering av anlegget uten at det er nødvendig med dispensasjon fra plan.

Områder som avmerkes i arealplanen til akvakultur (A) må strekkes ut i sjøen. Vi anbefaler normalt minimum 700–900 meter i utstrekning fra land, dersom dette ikke kommer i konflikt med skipsleder for båter. Akvakulturanlegg for fisk i sjø vil ha fortøyninger som strekker seg langt ut over det synlige anlegget. Lengde på fortøyninger vil være avhengig av dybde og strøm på lokaliteten, samt krav til et rømningssikkert anlegg. Kommunene må derfor ta høyde for dette ved at en enten setter av tilstrekkelig store areal til at fortøyningssystemet kan inkluderes i området, eller ved at en i retningslinjene til arealdelen presiserer bruken av vannsøyle og bunn ved at fortøyningene kan ha en utstrekning ut over akvakulturområdet på vannflaten.

Det er per i dag ingen klarerte akvakulturlokaliteter i sjø i Levanger kommune, eller avsatt areal for akvakultur i sjøområdet. Det er en landbasert lokalitet (10385 Hopla) for settefisk av laks, ørret og regnbueørret i kommunen.

Vi gjør oppmerksom på at Fiskeridirektoratets elektroniske kartverktøy med geografisk informasjon om blant annet kystnære fiskeridata, akvakulturlokaliteter, marint biologisk mangfold og marine naturtyper finnes på vår nettside. Kartløsningen legger også til rette for nedlasting av temadata innen fiskeri og akvakultur (sosi- eller shapeformat), <http://kart.fiskeridir.no>.

Fiskeridirektoratet kan også være behjelpelig med ytterligere data og informasjon dersom det er ønskelig.

Kommunedelplan næring

Denne kommunedelplanen fra 2017 skal revideres. I et slikt planarbeid vil gode prosjekt- og effektmål være en styrke for å synliggjøre måloppnåelsen på sikt.

Planforutsetningene bør beskrives godt og oversiktlig. Det samme gjelder for satsingsområder og organisering og opplegg for medvirkning. Et godt opplegg for medvirkning bidrar til å legge til rette for reell og bred medvirkning.

Å sikre næringene gode betingelser og tilstrekkelig areal for utvikling gjennom aktiv og tidlig medvirkning i planleggingsprosesser, er et prioritert område for fiskerimyndighetene. Dette gjøres i første rekke ved at fiskeri- og havbruksaktører, fiskeri- og havbruksorganisasjoner og fiskarlag lokalt deltar i planleggingsprosessene, inngår i referansegrupper/ressursgrupper, og gis anledning til å definere og dokumentere sine behov.

Generelt ser vi svært positivt på at kommuner har fiskeri- og/eller havbruk som næringsrettede satsingsområder, og at marine næringer er blant hovedtema som utredes i planprosessen. Det er viktig at det arbeides for å gi rom for langsiktig og miljømessig forsvarlig verdiskaping for disse næringene. Viktige utfordringer og muligheter for sjømatnæringen, spesielt lokalt og regionalt, er i den forbindelse sentralt å få belyst.

I den forbindelse vil vi påpeke viktigheten av at de deler av en strategisk næringsplan som eventuelt omhandler fiskeri- og/eller havbruksnæringen kan være arealkrevende, og dermed er avhengig av at intensjonene i strategisk næringsplan følges opp med nødvendige avklaringer og arealdisposisjoner i for eksempel kommuneplanens arealdel/interkommunal plan for sjøområdene.

Betydningen av tilgangen på egnede arealer for sjøbasert næringsliv i vid forstand er vesentlig, spesielt i kommuner som har naturgitte fortrinn i form av godt egnede havne- og sjørelaterte arealer. Vi vil understreke betydningen av at disse arealene i størst mulig grad forbeholdes sjørelatert virksomhet. Det er en sentral forutsetning for en videre utvikling av marin sektor og annet sjøbasert næringsliv.

Havbruksnæringen er svært variert. Akvakultur er kultivering av organismer i vann, og omfatter dyrking av både planter, alger, skjell, oppdrett av fisk og fangstbasert akvakultur (villfanget fisk som skal holdes levende i sjø i mer enn 12 uker og føres

før den slaktes). Det innebærer at kommunen bør vurdere mulighetene for akvakulturvirksomhet også for andre alternativer enn tradisjonell oppdrett av fisk. For eksempel også mulighetene for tang og tare, skjell, havbeite og fangstbasert akvakultur.

Vi vil også påpeke viktigheten av at alle aktuelle parter involveres i planarbeidet. En næringsplan bør etter vår oppfatning være poengtert og grundig, og bygge på innspill fra næringsaktørene. Og eventuelt med bakgrunn i våre ansvarsområder ta opp de viktigste problemstillinger/utfordringer, muligheter og mål for fiskeri- og havbruksnæringen i kommunen. Næringsplanen vil således utgjøre et godt grunnlag for senere oppfølging i form av handlingsplaner og arealplaner.

Kommunedelplan kulturminne og kulturmiljø

Fiskeridirektoratet har et sektoransvar for kystkulturen i Norge, sammen med Kystverket, Riksantikvaren og Norsk Kulturråd.

Det er viktig å ha et bevisst forhold til hvilke kulturminner og -miljø det ønskes å ta vare på for våre etterkommere. Å ivareta kulturminner og kulturmiljø er en investering for fremtiden. Det kan bidra til å legge til rette for næringsutvikling, vekst og turisme både i lokalsamfunn og regioner. Kulturminner er viktige for folks identitet og livskvalitet, og bidrar til å skape attraktive byer, tettsteder og bygder.

Det er vedtatt av Stortinget at det er et nasjonalt mål å ta vare på et representativt utvalg av kulturminner, samt redusere det årlige tapet av kulturminner og -miljø. I tillegg skal arter og naturtyper i kulturlandskapet tas vare på. Vi ser derfor positivt på at det utarbeides en egen ny kommunedelplan for kulturminne og kulturmiljø i Levanger kommune. Det vil etter vår vurdering bidra til økt fokus på bruk, formidling og vern av viktige lokale kulturminner og kulturmiljø, samt bidra til en mer helhetlig og forutsigbar forvaltning.

Et viktig formål med slikt planarbeid er å få oversikt over kulturminner og kulturmiljø, og få de registrert. Det kan være spesielt viktig å identifisere kulturminner av lokal verdi som er viktige å ta vare på for fremtiden, og strategier for hvordan dette kan gjøres. Ved å identifisere kulturminner i kommunen som ikke har et formelt vern i dag, men som har stor lokal verdi og som er viktig å ta vare på for fremtiden, kan kommunen bidra til å nå regionale og nasjonale mål om å redusere tap av verneverdige kulturminner og kulturmiljø, og å sikre verna og verneverdige kulturminner og kulturmiljø. Utarbeidelse av temakart i forbindelse med rullering av kommuneplanens arealdel vil være et viktig hjelpemiddel for å gi kommunen kunnskap til en god forvaltning av sine kulturminner og kulturmiljø.

Et sentralt mål er å ta vare på de viktigste kulturminnene og kulturmiljøene i kommunen, og legge til rette for at historien om utviklingen av Levanger kan bli fortalt til kommende generasjoner. Siden det er første gang det utarbeides en slik plan for Levanger kommune, kan det være en pragmatisk tilnærming å avgrense utvalget til fysiske kulturminner. Måten arbeidet organiseres og gjennomføres på, blant annet med en god inkluderende prosess med sterk lokal forankring, vil etter vår vurdering kunne bidra til et godt, variert og representativt utvalg av kulturminner av lokal verdi. Likeså vil beliggenheten til utvalgte kulturminner være viktig. Når de er lett tilgjengelig, kan det også ha en pedagogisk verdi når det gjelder kunnskapsformidling om kommunens kulturhistorie.

Bosetting, næringslivshistorie og utviklingstrekk inneholder sentrale faktorer til grunnlaget for identifisering av et representativt utvalg av viktige kulturminner og kulturmiljø av både lokal, regional og nasjonal verdi i kommunen. Bruk av hensynssone for et utvalg av kulturminner av lokal verdi kan være en god måte å ivareta og synliggjøre disse på. Spesielt kulturminner som er sjeldne eller unike i Levanger, samt kulturminner som er typiske for kommunen men som ikke har hatt noe formelt vern, og kulturminner lokalisert i områder med stort utbyggingspress. Hensynssonene med tilhørende bestemmelser og retningslinjer kan da innarbeides i fremtidige arealplaner.

For å kunne bevare og formidle viktige deler av det typiske for liv og virksomhet langs kysten, er kunnskap om og bruk av tradisjonelle redskaper, teknikker, materialer og håndverk sentrale bidrag. Det er interessant å synliggjører samspillet mellom naturgrunnlag og den næringsmessige aktivitet som er knyttet til ressursutnyttningen. Likeså en bevisstgjøring av den store betydningen kysten og fiskeri- og havbruksnæringen har hatt og har for samfunnet og samfunnsutviklingen.

På samme måte som man har ønsket å ivareta kulturminner fra landbruket slik som for eksempel slåtteenger, steingarder, kvernhus, løer, stabbur, redskap og andre gamle bygninger, bør en ta vare på kulturminner fra fiskeri- og havbruksnæringen. Det kan for eksempel være nothus (noheng), gamle laksevarp, naust/naustrekker, sjøbuer, kastevåger, låssettingsplasser, akvakulturlokaliteter, landgangsvórer, støer, kaier, hamneanlegg, fartøy, motorer og redskap.

Generelt har det over lang tid vært en skjevhet og bekymring for hvordan en viktig del av kystens kulturhistorie og kulturminner knyttet til fiskerinæringen er blitt ivaretatt, jf. blant annet NOU 2002:01 «Fortid former framtid». Det er derfor viktig at utvalget av kystkulturminner og kulturmiljøer som blir tatt vare på står i forhold til den store betydningen kysten har hatt og har for samfunnsutviklingen.

Kommunale kulturminneplaner, spesielt i viktige kystkommuner med lange fiske- og fangsttradisjoner, er et viktig redskap og bidrag til den nasjonale ivaretagelsen og formidlingen av kystkulturminner og kulturmiljø.

Identitet, både den særpregende og mangfoldet, skapes gjennom et variert spekter av kulturelle tilbud med lokal og regional forankring. Bruk av eksisterende og etablering av nye møteplasser for kultur er sentralt. Dette bør i særlig grad rettes inn mot barn og ungdom for å styrke tilhørighet, identitetsbygging og regionbygging. Generelt vil kulturminner med lokal verdi bidra til å formidle historier som er viktig for kommunen og som karakteriserer den.

Vern og bruk av kulturminner og kulturmiljøer, kulturhistorisk formidling og synliggjøring av kulturkunnskap og tradisjoner bidrar til en levende kystkultur som gir gode rammer for utvikling og verdiskaping.

Kulturminner langs kysten er spesielt utsatt for vær, vind og klimaforandringer. Siden disse kulturminnene allerede er underrepresentert er det ekstra viktig med en god kartlegging og en målrettet plan, både nasjonalt, regionalt og kommunalt, for disse kulturminnene. En kommunal kulturminneplan vil være et godt bidrag i denne sammenhengen.

Det er også et generelt behov for å få kartlagt og registrert fredede kulturminner i sjø. Fiskeridirektoratet er opptatt av at kommunal arealplanlegging skal være forutsigbar, også arealplanlegging i sjøområdene. Derfor mener vi generelt at det vil være hensiktsmessig også å vurdere og ta eventuelle fredede kulturminner i sjø med i planarbeidet. Det er viktig at man får en helhetlig oversikt over alle kulturminner, både på land og i sjø, som kan medføre konsekvenser for arealbruk som er eller skal fastsettes gjennom kommunenes arealplaner.

Oppsummering

Samfunnsdelen er det overordna plandokumentet som skal ligge til grunn for arealdelen, og skal være førende for arbeidet med denne. Den skal også legges til grunn ved senere arbeid med handlingsprogram, kommunedelplaner og sektorplaner.

Når sjøområdene planlegges bør en sentral målsetting være å ta sikte på at potensialet for fiskeri- og havbruksnæringen skal kunne utnyttes optimalt, at næringene eventuelt skal kunne opprettholdes og videreutvikles, samtidig som andre viktige hensyn og interesser ivaretas på en god måte. Det vil være en felles

hovedutfordring fremover å videreutvikle, styrke og beholde Trøndelag som et viktig sjømatfylke. I de kommuner der det er aktuelt, er det derfor viktig at kommuneplanens samfunnsdel inneholder føringer, strategier og tiltak på området, og at arealdelen inneholder areal for marin verdiskaping.

Fiskeridirektoratet region Midt forutsetter at kommunen i planarbeidet gjør en vurdering og kartfesting av de mest verdifulle fiskeri- og havbruksområdene, og slik arbeider for å legge forholdene til rette for at fiskeri- og havbruksnæringen har en eventuell fremtid i kommunen. Videre at det tas hensyn til fiskeri- og havbruksnæringens ulike interesser og behov i sjø- og strandsonen. Det må avsettes og ivaretas områder som er i samsvar med dagens bruk, behov og kunnskap, samt tas høyde for fremtidige arealmessige behov. Sammenhengen mellom bruk av land og sjø i planarbeidet må også vurderes.

Videre ber vi om at kommunen bruker hensynssone bevaring *naturmiljø* i forbindelse med blant annet viktige ålegressenger, gyteområder og bløtbunnsområder i strandsonen.

Vi har ingen ytterligere innspill til forslag til planprogram for revidering og utarbeidelse av kommunale planer i Levanger kommune.

Med hilsen

Kristin Skarbøvik
seksjonssjef

Ole Einar Jakobsen
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten håndskreven underskrift

Mottakerliste:

Levanger Kommune

Postboks 130

7601

LEVANGER

Kopi til:

Fylkesmannen I Trøndelag
Kystverket Midt-Norge
Trøndelag Fylkeskommune

Postboks 2600	7734	STEINKJER
Postboks 1502	6025	ÅLESUND
Fylkets hus Postboks 2560	7735	STEINKJER